

Maalinnoitus-hanke

Maalinnoitus-hankkeessa siivottiin ja hoidettiin Helsingin alueella sijaitsevia Viaporin maa- ja merilinnoituksen maarintaman tukikohtia yhdyskuntaseuraamuksiin sisältyvänä työpalveluna.

Hankkeen toiminta toteutettiin osana Euroopan sosiaalirahaston Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 -ohjelmaa. Hanke kuului toimintalinjaan 5., Sosiaalinen osallisuus ja köyhyden torjunta. Sen erityistavoitteena oli työelämän ulkopuolella olevien työ- ja toimintakyvyn parantaminen.

Oman panoksensa hankkeen toimintaan antoivat myös Helsingin kaupungin rakennusvirasto HKR ja Rikosseuraamuslaitos (Rise), jotka rahallisen panostuksen lisäksi osallistuivat hankkeen toiminnan organisoimiseen.

Työmaiden järjestelyistä, kuten jätteenkäsittelystä, vastasi HKR.

Rikosseuraamuslaitos huolehti laissa yhdyskuntaseuraamustoimistojen valvojille kuuluvista tehtävistä, sekä osallistui tarvittaessa hankkeen seurantaan ja arviointiin liittyvien asiakaskyselyjen keräämiseen.

Euroopan sosiaalirahaston rahoittama kokeilu tuli päätökseen vuoden 2017 lopussa. Tarvetta ja tahtoa ryhmämuotoisen yhdyskuntaseuraamustoiminnan järjestämiselle löytyy. Myös maalinnoituskohteiden hoito on pitkäjänteistä työtä, ja kohteiden siistinä pysyminen vaatii jatkuvaa ylläpitoa.

Yhdyskuntapalvelu ympäristönhoitoa- ja siivousta tehden

Hankkeen aikana ehdittiin siistimään linnoituskohteita Kannelmässä, Kivikossa ja Maunulassa.

Asiakkaiden työt linnoituksilla sisälsivät erilaisia ympäristönhoitoon ja -siivoukseen liittyviä tehtäviä, kuten roskien ja kasvillisuuden poistamista linnoitusrakenteista ja niiden ympäriltä.

Lisäksi asiakkaat osallistuivat Helsingin kaupungin toteuttamaan pienpuustonhoitoon alueella tekemällä niin kutsuttua risusavotaa, eli keräämällä kaadettua vesakkoa kasoihin haketusta varten.

Töitä tehtiin suurelta osin perinnemaisemanhoidon menetelmin, käyttäen pääasiallisesti käsikäyttöisiä työvälineitä, kuten oksasaksia, vesuria, siimaleikkuria tai viikatetta.

Töihin perehdyttiin palvelun aikana, eikä aikaisempaa työkokemusta vaadittu. Osallistumisen edellytyksenä olivat ainoastaan riittävän varmat jalat vaihtelevassa maastossa liikkumiseen, sekä halu viettää aikaa raittiissa ilmassa kulttuurihistoriallisesti arvokasta linnoitusta hoitaen.

Tiedustelut kehitysjohtaja
Maarit Suomelan kautta
050 4124 302
maarit.suomela@kritis.fi

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Salla Tenhoviirta: Ihmiset eivät aina ymmärrä maalinnoitusten jäännöksiä muistomerkeiksi, vaan pitävät niitä jopa kaatopaikkoina. Opastaulut ja valmiit polut voisivat auttaa asiaa.

Toiminta ja tavoitteet

Maalinnointi-hankkeessa kerättiin laaja-alaista kokemusta ja hyviä käytäntöjä uudentyypisistä yhdyskuntaseuraamusten suorittamisen mallista. Asiakkaita tuettiin palvelun suorittamisessa korostetun tuen elementtien, kuten esimerkiksi vertaistuen, tukihenkilönä toimivan työ- ja palveluohjaajan sekä luonnonympäristöjä hyödyntävän green care -ajattelun avulla.

Hanke oli suunnattu erityisesti sellaisille yhdyskuntaseuraamusasiakkaille, joiden on hankala löytää palvelupaikkaa, tai jotka muuten tarvitsevat sellaista tukea palvelun suorittamiseen, mitä niin kutsutuilla perinteisillä palvelupaikoilla ei ole mahdollista tarjota.

Vertaistukea ja yhdessä oppimista ryhmässä

Työtoiminta toteutettiin 4-5 hengen ryhmissä, joista toinen työskenteli maanantaisin ja tiistaisin ja toinen keskiviikkoisin ja torstaisin, neljä tuntia kerrallaan. Asiakkaalle palvelutunteja kertyi viikossa siis saman verran kuin perinteisessä yhdyskuntapalvelussa.

Töihin perehdyttiin palvelun aikana ja uusia työmenetelmiä kokeiltiin ja oppitaan yhdessä työ- ja palveluohjaajan kanssa. Oman kädenjäljen näkemisen ja fyysisesti raskaan työn kautta saattoi saada kyvykkyyden ja itseluottamuksen kokemuksia, jotka tuottivat onnistumisen ja osaamisen tunteita.

Ryhmämuotoisen toiminnan taustalla olivat sekä käytännön syyt että myös ajatus siitä, että ryhmätoiminnassa syntyvä vertaistuki voisi toimia voimavarana ja kuntouttavana elementtinä osallistujille.

Kun palvelu saatiin suorittaa olosuhteissa, jossa työkaverit olivat vertaisia ja painivat ehkä elämässään samankaltaisten kysymysten kanssa, saattoivat työnteon lomassa käydyt ohjatut juttutuokiot ja keskustelut tuoda uutta näkökulmaa ongelmien ratkaisemiseksi.

Palvelun läpi työ- ja palveluohjaajan tuella

Asiakkaiden kanssa palvelupaikalla oli työ- ja palveluohjaaja, joka ohjasi ja neuvoi käytännön töissä, kannustaa ja toimii esimerkkinä. Työ- ja palveluohjaajan tuki ja ohjaus syntyi henkilökohtaisen vuorovaikutuksen kautta.

Merkittävä osa työ- ja palveluohjaajan toimintaa oli asiakkaiden monipuolinen tukeminen ja kanssakulkeminen myös varsinaisten palvelutuntien ulkopuolella. Tukea ja neuvoja sai esimerkiksi asuntoasioiden hoitamisessa, sosiaali- ja terveyspalvelujen kanssa asioimisessa sekä elämänhallinnan löytymisessä.

Tavoitteena oli, että työ- ja palveluohjaajan tuen avulla asiakkaat pystyisivät paitsi suorittamaan yhdyskuntaseuraamuksensa myös saamaan uutta näkökulmaa ja käytännön neuvoja ongelmien ratkaisuun ja kohtaamiseen.

Rauhoittumisen taitoa luonnon avulla

Luonnossa oleskelulla on tunnetusti hyvinvointia lisääviä vaikutuksia, kuten stressin lievittymistä ja mielialan kohentumista. Ongelmat ilmenevät voimakkaina terveydellisesti ja sosiaalisesti heikommassa asemassa olevilla. Toiminta, jossa luontoa ja luonnollisia ympäristöjä käytetään tavoitteellisesti hyvinvoinnin edistämiseen, kutsutaan green care -toiminnaksi.

Maalinnointi-hankkeessa luonnon elvyttäviä vaikutuksia hyödynnettiin linnoitusalueiden hoitotyössä sekä toimintaympäristönä toimivan vehreän puiston avulla että luonnon kanssa tapahtuvan aktiivisen vuorovaikutuksen kautta. Toimintaa toteutettiin kuntouttavien metsätöiden mallia soveltaen.

Maalinnointustien hoidon pääasiallisena tavoitteena on linnoitusrakenteiden säilyvyyden turvaamisen lisäksi maisemanhoito, ja muun muassa linnoitusalueiden rikkaan kasvilajiston säilyminen. Tällöin hoidon kohteena on myös luontoympäristö itsessään. Hankkeessa osallistajat pääsivät myös osaksi hoidettavan maiseman historiallista ketjua ja näin ollen itsekin osaksi linnoitusten historiaa.

Tavoitteet

Vaikka ryhmämuotoiseen yhdyskuntapalveluun on aiemmin suhtauduttu rikosseuraamusalan toimijoiden keskuudessa epäilevästi, ovat asenteet sittemmin muuttuneet myönteisimmiksi. Uudentyypisille palvelupaikkakokeiluille onkin tilausta, jotta ryhmämuotoisesta yhdyskuntapalvelusta saataisiin enemmän kokemusta.

Maalinnointi-hankkeen keskeisimpiä laadullisia tavoitteita oli kerätä kokemuksia ryhmämuotoisen yhdyskuntapalvelun käytännön kysymyksistä, kuten ryhmän koosta, dynamiikasta ja vertaistuesta, sekä työnjohdon ja palveluohjaajan/tukihenkilön roolien yhdistymisestä työ- ja palveluohjaajan työnkuvassa.

Hankkeen mitattavissa oleviin tavoitteisiin kuului asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn kohentaminen yhdyskuntaseuraamuksen suorittamisen ohella. Tuloksia mitattiin Työterveyslaitoksen Solmu-koordinaatiohankkeen kehittämällä Kykyviisari-mittarilla.

Erityisesti ESR-ohjelmakauden 2014–2020 toimintalinja 5:n käyttöön suunnatulla mittarilla arvioidaan asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn muutosta hankkeeseen osallistumisen aikana. Rikostuomioon johtaneita syitä voidaan etsiä asiakkaiden usein pitkäaikaisista, jopa koko elämän mittaisista vastoinkäymisistä ja vaikeuksista.

Koska asiakkaat olivat hankkeen toiminnassa mukana tuomionsa pituudesta riippuen suhteellisen lyhyen ajanjakson, ei Kykyviisari saanut mitattua hankkeen toiminnan vaikutuksia kovinkaan selvästi. Rikosseuraamuksen suorittaminen hankkeessa oli kuitenkin monelle asiakkaalle tärkeä askel rikoksettoman ja paremman tulevaisuuden suuntaan.

Muita hankkeessa seurattavia määrällisiä muuttujia olivat muun muassa suoritettujen

yhdyskuntapalvelutuntien määrä, hoidetut linnoitusalueet, sekä loppuun asti suoritettujen palveluiden määrä.

Kriminaalihuollon tukisäätiö sr, Kinaporinkatu 2 E 39, 00500 Helsinki, puh. 09 7743 610, toimisto@kritis.fi, www.kritis.fi

Esiselvitystyö ja -raportti

Maalinnointi-hankkeen ensimmäinen askel ideasta kohti toteutusta otettiin alkukeväästä 2014, jolloin käynnistyi Euroopan sosiaalirahaston ja Rikosseuraamuslaitoksen rahoittama, yhdeksän kuukauden mittainen esiselvityshanke.

Tarkoituksena oli selvittää, voidaanko pääkaupunkiseudun ensimmäisen maailmansodan aikaisia linnoituksia ylipäänsä käyttää rikosseuraamusasiakkaiden työkohteena, ja minkälaisia reunaehtoja tämän kaltainen toiminta sisältäisi.

Lähtökohdana oli, että mikäli kunnostustoiminnan voitiin katsoa soveltuvan rikosseuraamusasiakkaille, suunniteltaisiin esiselvitykseen pohjautuva pilottihanke, missä toimintaa kokeiltaisiin käytännössä.

Hankkeen taustalla olivat rangaistuskäytännöissä tapahtuvat rakennemuutokset, joiden seurauksena rikosseuraamusten painopistettä tullaan todennäköisesti siirtämään laitosseuraamuksista entistä enemmän vapaudessa suoritettaviin rangaistuksiin.

Hankkeen lopputuloksena syntyi "Pääkaupunkiseudun maalinnointi rikosseuraamusasiakkaiden työkohteena" –esiselvitysraportti. Raportti sisältyi:

Taustatietoa ja kokemuksia yhdyskuntaseuraamusten toimintavelvoitteista, työtoiminnasta, rikosseuraamusalan haasteista sekä green care -toiminnasta
Katsauksen Helsingin maa- ja merilinnoituksen maarintaman historiaan menneisyydestä nykyaikaan
Yleisohjeet linnoitusten hoitohankkeen toteutukselle, sisältäen vinkkejä hoitokohteen valintaan ja hoitosuunnitelmaan laatimiseen sekä tietoa linnoitusten suojelusta ja hoidosta vastaavista tahoista
Maalinnointien hoitotyön käytännön ohjeistuksen, työtehtävien jaottelun vaatavuustason mukaan sekä työmaaolosuhteiden, töiden organisoimien ja työturvallisuuden reunaehdot
Asiakaskunnan kartoituksen sisältäen arvon kohderyhmän mahdollisista terveydentilaa liittyvistä ongelmista sekä arvon yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden määristä pääkaupunkiseudulla
Katsauksen työkohteiksi mahdollisesti sopiviin linnoituskohteisiin, niiden hoitohistoriaan ja nykytilaan

Selvitystyön tuloksista voitiin päätellä, että mikäli työturvallisuuteen, hoidon suunnitteluun ja työnohjaukseen pystytään panostamaan tarpeeksi, maalinnointi olisivat erinomaisia rikosseuraamusasiakkaiden työkohteita. Linnoitusten hoidon työtehtävät ovat pääasiassa yksinkertaisia, eivätkä vaadi välttämättä aiempaa työkokemusta tai erityisosaamista.

Vaikka linnoitusketju on muinaismuistolain suojelema kulttuurihistoriallisesti arvokas kohde, suuren puolustuskokonaisuuden jatkuvalle hoidolle ei ole viime vuosina riittänyt resursseja. Tarve siivoukselle ja hoidolle on kuitenkin kiistan ja suojelullisista näkökulmista että puistoalueiden viihtyvyyden kannalta. Myös Euroopan neuvoston yhdyskuntaseuraamustoiminnalle asettamat tavoitteet täyttyvät yhteisön hyväksi tehtävässä työssä.

Pilottihankkeen suunnittelun päästiin heti esiselvityshankkeen päätyttyä Rikosseuraamuslaitoksen Etelä-Suomen rikosseuraamusalueelle myöntämällä määrärahalta, joka ohjattiin Kritsin käytettäväksi.

Pilotin punaisiksi langoiksi muodostuivat työnjohtajan ja palveluohjaajan roolien yhdistäminen, tekemällä oppiminen ja osaamisen kokemukset sekä vertaistuki. Lisäksi toiminnassa haluttiin hyödyntää vehreiden ympäristöjen tuomat mahdollisuudet green care –toiminnalle, jossa luontoa ja luontoympäristöjä käytetään tavoitteellisesti hyvinvoinnin lisäämisessä.

Esiselvityshankkeen loppuseminaari pidettiin 23.10.2014 Tikkurilassa RSKK:n tiloissa. Keskusteluvetoseen tilaisuuteen osallistui asiantuntijoita rikosseuraamus- ja museoalalta sekä Helsingin kaupungin puisto-osastolta.

**Pääkaupunkiseudun
maalinnointi
rikosseuraamusasiakkaiden
työkohteena**
Salla Tenhovirta
Monisteita 1/2014

Maalinnointi työkohteena
3,3MB, päivitetty 21.10.2014

Kriminaalihuollon tukisäätiö sr, Kinaporinkatu 2 E 39, 00500 Helsinki, puh. 09 7743 610, toimisto@kritis.fi, www.kritis.fi